

וצה"ל פתח בתקיפה...

ה ידיעה מתחילה, בדרך-כלל, כך: בתק רית אלימה בשטחים נהרג אתמול תושב... היא מסתיימת במישפט, שהפך כמעט לשיגרה: וצה"ל פתח בחקירה לביור נסיבות-המוות. קל להאמין שהמישפט וצה"ל פתח בחקר רה... הוא דרכו של הצבא לטייה, להעלים ול- השכיח את האירוע ונסיבותיו, ובעיקר את המוות שנגרם בו.

לעיתים רחוקות מופיעה בעיתונים ידיעה, כמו זו שהופיעה ביום הראשון השבועי: מג"ד, שחי" ליו היכו ערבי שמת אחר-כך, יועמר לדין. (מתוך כותרת של העיתון מעריב). ואז נראה כאילו מתוך ים החקירות שצה"ל פתח בהן, מסיימים מדי פעם אחרות, כדי שלא ייווצר בתיקשות ובציבור הרד שם כאילו כל החקירות נזרקות לפח.

דוברצה"ל מסר השבוע להעולם הזה נתונים מיספריים מרשימים על החקירות של מיקרי הי מוות בשטחים הכבושים.

בכל מיקרה של מה שמכונה בשפה הצהלית מוות בלתי-טיבעי" נפתחת חקירה באופן אוטר מאטי. את החקירה מבצע מצ"ח — מיטרה צבאית חוקרת. מצ"ח הוא הגוף הצבאי המקביל למיטרה האזרחית. הוא חוקר ומעביר את מימצ

וחריגות — תוגבר כוההארם של היחידה, הן בחיילים סדירים, הן באנשי-מילואים.

מטבע הדברים אין חקירת-מצ"ח יכולה להיות שלמה, והחוקרים נתקלים בקשיים רבים בדרך- למציאת האמת.

הנסיבות, כפי שהן קורות ונראות בשטח, בעת הפגנה או אירוע, אינן רומות זו לזו, וקשה להסי ביר אותן כשבאים לבחון את הדברים במישר, בחדר שקט, מאחורי שולחן-הכתיבה. הן החוקרים, הן הפרקליטים הצבאיים, בנואם להחליט על המי סקנות מאירוע מסויים, בוהנים את העובדות לאור התקנות וההוראות החלים על כל חיילי- צה"ל, ובעיקר על החיילים העוסקים, מאז דצמבר 1987, בתפקידי שיטור ופיוור-הפגנות בגדה-הי מערבית ובעזה.

לעיתים קשה מאוד לחוקרי מצ"ח לאתר את היחידה, או את החיילים המסויימים שהשתתפו בפיוור הפגנה מסויימת, שהסתיימה במוות של אחר המפגינים, או בפציעתם של אחרים מהם, משום שלעיתים קרובות לוקחים באירוע כזה חלק חיילים מיחידות שונות. גם אם אותרה היחידה קשה, לעיתים, לאתר את החייל המסויים שניסקו גרם למוות או לפציעה.

שבו יש צבא שולט ועם כבוש, אין לחקירות מצ"ח כמעט אפשרות להגיע לשורש האמת ולביור ערה-הטוף של העובדות בשטח.

החיילים

בשטח

חידות-צה"ל הנשלחות למשימות שונות בשטחים הכבושים עומדות במצב לא-נורמלי, שבו קשה להעמיד חוקים, כללים והוראות גוקי שים. בחורשי-האינתיפאדה הארוכים הגיעו הדבי רים לא פעם לידי אבסורד.

שרה-ביטחון, הרמטכ"ל והמטכ"ל קובעים הורו אות, שלפיהן צריכים החיילים להתנהג בשטח. ההוראות יורדות דרך אלופי-הפיקודים, אלופי האוגרות, אל הדרגים היותר נמוכים. החייל הקטן בשטח, גם אם ילמד אותן בעל-פה, קשה יהיה לו למלא אחריהן בדייקנות.

רוב האירועים הם בלתי-צפויים לחלוטין. ההתפתחות שלהם גם היא בלתי-צפויה לחלוטין. אולי קשה לדרוש מחייל להיצמד למילים הכתור בות, ולא לחרוג מהן כאשר הדברים מתרחשים במהירות רבה, ובעיקר כאשר החיילים עומדים

את ההוראות לפי ראות-עיניהם ומנצלים מצבין שבהם ניתנה ההוראה להכות, למשל, כדי להתנ קם ולהוציא את כעסם על התושבים הפלסטייני שגררו אותם למצב בלתי-אפשרי זה. כך או כך — ברור שמצב החיילים הוא בלתי אפשרי.

סגירת

תיקני

מאתיים ושמונים תיקים (מתוך 27 מיקרי-מוות, שבעטיים נפתחה חקירת-מצ"ח הגיעו לפרקליטות הצבאית.

מתוך התיקים האלה נסגרו 102 ללא נקיטת אמצעים — חלקם משום שהחקירה הגיעה למס קנה שהאירועים בשטח הצדיקו את התנהגות החיילים, חלקם משום שלא היו די הוכחות לה עמיד מישוה מן החיילים לדין, חלקם משום שאי אפשר היה לאתר את היחידה או החיילים שהשת תפו באירועים, חלקם משום שהחקירה גילתה שהמוות לא נגרם כתוצאה מפעולה של חייל צה"ל.

למשל:

ב-26 באוקטובר 1988 התקבלה במצ"ח הודעה על מותה של ילדה בשם נאצרין ג'יהאד סאא נואג'חה מחאריינס (כל השמות המובאים בכתבו נתקבלו מדובר-צה"ל, ולכן יתכן שחלקם אינ מרייק). הודעה: סיפרה כי הילדה, בת ה-3 וחצי מתה בגלל שאיפת-גאז לריאותיה, כאשר שהתו בביתה. היא הובאה על-ידי סבתה לבית-החולים כשהיא גוססת, ונפטרה בבית-החולים: הגופו הועברה לניתוח-של-אחר-המוות.

מצ"ח חקר את החיילים שנכחו באירוע. הקצי סיפר שהגיע למקום מכיוון שהיו בו הפגנות החיילים, שבאו לרחוב, מצאו אותו חסום באבנים

מאת

ענת סרגוסטי

הם ירדו לפנות את מחסו-האבנים, ואז, לנ דרו-מצ"ח, התחילו התושבים לידות בהם אנ גים. הקצי ירה גאז מרמיע לרחוב, אך לא לתנו הבתים. היחידה שהיתה בשטח ביקשה סיוע יחידת-חילוץ הגיעה, וגם חייליה ירו גאז מרפצ זרקו רימוני-גאז: גם חיילים אלה טענו בהודעה תיהם כי ירו גאז לרחוב בלבד, ולא לבתים. לתיק החקירה מצורף גם דו"ח של הפאתולוג הד"ר היס, שנתיח את גופתה של הילדה. הוא קב כי התינוקת סבלה מתיסמונת-דאון, שהיה לה ל מוגרל, ריאות לא-תקינות ותולעים במעיים. הד"ר היס קבע כי הילדה מתה בגלל כישלו במערכת לב-ריאות בגלל מום מלידה, השכי אצל ילדים בעלי תיסמונת-דאון. המוות, לפ הדו"ח הפאתולוגי, היה טיבעי, ולא נמצאו בגופו סימנים לשאיפת-גאז.

לכן, מסיים דו"ח החקירה, נסגר התיק לל נקיטת הליכים.

לא נגבו עדויות מפלסטיינים שנכחו באירוע מיקרה אחר, כפי שמופיע בחוות-דעתו של פרקליט צבאי:

הירי שממנו נהרגו שני התושבים המקומיי היה מבוצע וכדי, נוכח הסכנה שנשקפה לחיילים שהותקפו על-ידי בנייה-מישפחה בכלי-עבודה ול אחר שאחר החיילים, סמל א, נפצע בראש מפגיעת-מכוש בידי אחר מבנייה-מישפחה, ואיבו את הכרתו.

לעניין מיקום הפגיעות בכנייה-זוג והראן — כעולה מעדויות החיילים — הם ציינו את אזור הפגיעות (כרך, ירך) על-פי מראה-עיניהם והכרי קוח שעלה בידם לבצע בשטח. אם לא דייקו כל הרי שלא ניתן לבוא אליהם בטרוניה בהתחשנ בניסיונות האירוע, הלחץ שבו היו שרויים, והעוב דה כי הנוכחים במקום לא איפשרו לחובש לכושל, לאבחן את המקומות שבהם נפגעה הישה

לא נמצאו ראיות או עדויות חדשות שיש בהן כדי לתמוך בגירסה שהוצגה על-ידי הצלב-הא דום במיכתב שהוגפה לרמטכ"ל. גם בני מישפחה והראן, שחקרו לראשונה בעת הלימת החקירה לא סתרו את גירסת-החיילים בדבר נסיבות התק רית, בין בשל כך שלא היו עדים לכל מהלך השתלשלות האירוע, ובין בשל הצנת גירסה מית ממת, שבה ניסו להרחיק עצמם מהשתתפות באיר רוע ומתקיפת החיילים.

נוכח האמור הנני מורה על סגירה סופית של התיק, ללא נקיטת הליכים מיספטיים כלשהם.

מאז תחילת האינתיפאדה נפתחו 600 תיקים על מיקרים חריגים מכל הסוגים והמינים

איי-חקירה לפרקליטות הצבאית. הפרקליטות מחליטה, בהתאם לחומר שיש בידיה, מה לעשות בתיק.

האפשרויות:

- לסגור את התיק — אם בגלל חוסר-הוכחות, אם משום שלפי המימצאים פעלו החיילים בהתאם לנחלים.
  - להמליץ על רישום הערה או נזיפה מינהלית בתיק, או בתיקיהם האישיים של הנאשמים.
  - להמליץ על העמדת האחראים לדין מישמע" ת.
  - להגיש כתב-אישום לבית-דין צבאי.
- ביום השני השבוע הגיע מניין הרוני האינתי פארה ל-327 לפי מניין צה"ל. צה"ל מונה רק הרוגים מירי חיילי-צה"ל (ראה תשוקין).

חקירת

מצ"ח

מאז תחילת האינתיפאדה וריכוזי מיקרי המוות של הפלסטיינים מירי חיילי צה"ל, מאז ריכוזי החקירות של מוות בלתי-טיבעי, שמצ"ח צריך לעסוק בהן, וחקירות אחרות — שוטפות

חמושים ומצויידים ככל האמצעים הצה"ליים הרווישים מול אזרחים, לעיתים קרובות נשים וילדים, שכל הנשק העומד לרשותם הוא אבנים, ברוב המיקרים, או בקבוקי-בערה במיקרים מע" טים. קשה לקבוע כללים ברורים — מתי נמצאת יחידת-חיילים בסכנת-חיים ממשית, שאז, לפי ההוראות, מותר, בהליך מסויים, לפתוח באש חיה לעבר המפגינים.

המפקדים בשטח, לעיתים קצונים וזטרים, לעיתים אף פחות מזה, אמורים להחליט את הי החלטה הנכונה, שתצטרך אחר-כך לעמוד אולי במבחן של חקירת-מצ"ח, בדיקת-פרקליטות ול- עיתים גם יותר מזה.

יש לא-מעטים הטוענים שבמצב הבלתי-אפש רי, שבו נמצאים חיילי-צה"ל מאז תחילת הכיבוש ב-1967 בכלל, ומאז תחילת האינתיפאדה בפרט, הם שומרים על מילחמה הוגנת" ביותר, בנסיבות הקיימות. יש המביאים לשם השוואה דוגמות מי צבאות-כיבוש אחרים בעולם, כגון הצרפתים באלג'יריה בשנתו, ששם מספר-ההרוגים עלה בהרבה על מיספר ההרוגים הפלסטייניים בשטחים הכבושים.

יש הטוענים כי חלק מחיילי-צה"ל מפרשים